

KULTURNO-
ARHITEKTONSKI
POTHVAT

Projekt obnove izradili su poznati zadarski arhitekti Iva Letilović i Igor Pedišić. Njihov projekt nosi naziv "Muzej 2 palače". Trenutačno je, naime, realiziran prvi dio projekta kojim je restauratorski i građevinski obnovljena i opremljena Kneževa palača veličine oko 2000 četvornih metara, a u drugoj fazi projekta planira se obnova susjedne Providurove palače.

KNEŽEVA PALAČA

LJUDI KOJI SU OBNOVILI SRCE GRADA ZADRA

Ovaj se tjedan na kartu zadarskog poluotoka u funkciju vratila zgrada koja je bila duša grada, u kojoj su bile knjižnica, glazbena i baletna škola... a više od 25 godina nije se oporavila od uništenja u ratu. Sada je napokon pronađen novac za temeljitu obnovu.

Piše **Korana Sutlić** Snimio **Jure Mišković/Hanza Media**

Č

robeni zadarski poluotok mjesto je za lutanje i istraživanje mnogih poznatih i manje poznatih znamenitosti. Posjetitelj poluotoka lako se može izgubiti u ljepoti različitih slojeva grada koji se ovdje vide i jedan na drugog slažu. Ovaj se tjedan na kartu poluotoka grada Zadra u funkciju vratila jedna zgrada, Kneževa palača, koju su Zadrani obožavali, no dugo nije bilo novca za njezinu obnovu. Sada je, zahvaljujući fondovima Europske unije i Grada Zadra, ali i zbog upornosti pojedinih djelatnika Gradskog poglavarstva, konačno obnovljena. Kneževa palača za Zadar je bila i simbol stradanja u Domovinskom ratu. Smještena je u istočnom dijelu povijesne jezgre.

Devedesetih godina svijet su obišle fotografije razorene koncertne dvorane Kneževe palače. Zadrani su tada na 25 godina izgubili svoju koncertnu dvoranu i omiljeni kulturni punkt grada. Palača je nekoć bila kulturni dom, a aktualnom obnovom postala je kulturni centar. Projekt obnove

izradili su poznati zadarski arhitekti Iva Letilović i Igor Peđišić. Njihov projekt nosi naziv "Muzej 2 palače". Naime, trenutačno je realiziran prvi dio projekta kojim je restauratorski i gradevinski obnovljena i opremljena Kneževa palača veličine oko 2000 četvornih metara, u kojoj je ureden atraktivni infodio kraj ulaza, izložbeni prostor, prostor za dječje radionice, atrij, koncertna dvorana, izložba "Šest salonskih priča" Muzeja grada Zadra te multimedija dvorana/citaonica. U drugoj fazi projekta planira se obnova susjedne Providurove palače također za sadržaje vezane za kulturu. Kneževa i Providurova palača u Zadru najveći su sačuvan povijesni sklop unutar gradske jezgre.

"Uredenje Kneževe palače najveća je pojedinačna investicija u kulturno dobro otkada smo ušli u Europsku uniju. Zadar je ponovno dobio koncertnu dvoranu i mjesto za povremene izložbe. Nismo dosad imali kvalitetan izložbeni prostor u gradu koji odgovara visokim međunarodnim standardima i koji može primiti i zahtjevne strane izložbe", kaže Šime Erlić, gradski pročelnik za fondove EU, dok prolazimo kroz atraktivnu palaču.

U prizemlju je novi gradski izložbeni prostor od pet soba.

Narodni muzej i njegovi odjeli, Prirodoslovni odjel i Etnološki odjel, Muzej grada Zadra te Galerija umjetnina koriste palaču, a kad se projekt realizira do kraja i uredi i susjedna palača, i oni će dobiti stalni postav.

Prostori izložbenih soba vrhunski su opremljeni, primjerice najboljom tehničkom rasvjetnom opremom. Sobe su odvojene manjim hodnikom koji je obložen u inox, "light motiv" koji se ponavlja kroz palaču. U ovom je dijelu zgrade ranije, 2011. godine dok je palača bila u lošem stanju, postavljena privremena instalacija, niz privremenih izložbenih dvorana, nazvanih Krletke, koja je bila također izvedena prema projektu arhitekata Letilović i Pedišić. Osvojili su prestižnu nagradu Udruženja hrvatskih arhitekata "Bernardo Bernardi" za to arhitektonsko rješenje. Tako se donji dio palače desetak godina koristio za razna događanja.

Kamenim stepeništem penjemo se na prvi kat. Desno je atraktivna koncertna dvorana za 100 posjetitelja. Na plafonu dvorane prvoklasni je restauratorski zahvat. Naime, krov je u bombardiranju 1991. godine sasvim stradao pa tako i plafon dvorane koje je primila izravan udarac projektilom. Restauratori Hrvatskog restauratorskog zavoda cijeli su plafon sa štukaturama nedavno izveli iznova. Koncertna dvorana u boji je bijele kave s blagim zlatnim detaljima na stroju i izgleda sofisticirano. Posebnost su tekstilne instalacije na zidovima, čija je autorica dizajnerica Branka Donassy.

"Odjeća koju kreira Branka Donassy vrlo je skulpturalnih formi, a istovremeno i funkcionalna, k tome Branka ima vrlo zanimljiv umjetnički opus istraživanja u art instalacijama i kostimografijama, tako nam činilo da je ona prava osoba za izradu tekstilnih instalacija za koncertnu dvoranu", kaže Iva Letilović, arhitektica.

Na sredini dvorane je luster poznat kao "artičoka" danske tvrtke Louis Poulsen, a stolice su marke Cassina. No, prije svega dvorana je tehnički iznimno opremljena zahvaljujući sredstvima iz fonda. Dvorana je i studio, a ima i HD kamere za snimanje video-zapisa.

"Koncertni ured Zadar koji će upravljati dvoranom organizira sezone klasične glazbe i natjecanja zborova, a novi prostor će nas potaknuti i na dodatne sadržaje, kao što su jazz koncerti, world music i različite glazbene radionice. Posljednjih

Kneževa palača se prvi put spominje u dokumentu iz 1288. pod nazivom "opcinska palača". U 16. stoljeću bila je sudska dvorana, u 18. gradsko kazalište, u 19. dvorana za igru i zabavu, a u 20. koncertna dvorana (desno), knjižnica (sasvim desno dolje). U bombardiranju 1991. godine teško je stradala (sasvim desno gore)

U DOMOVINSKOM RATU SVIJET JE OBIŠLA SLIKA RAZORENE PALAČE. OVOM NEPROCJENJIVOM SPOMENIKU OBNOVOM JE VRACEN ŽIVOT

25 godina nismo imali svoj dom, selili smo se iz prostora u prostor. Ovdje će uz nas biti i nekoliko udruga, kao što je Zadarski komorni orkestar", kaže Dina Bušić, ravnateljica Koncertnog ureda Zadar.

Na prvom katu su i dugački hodnici u inoxu koji u sebi imaju slike - prikaze na displejima. U hodnicima se na displejima vidi stradanje dvorane u Domovinskom ratu, kao i razni podaci o dugoj povijesti palače, uz stare fotografije. Tako se vidi da je nekoć Gradska knjižnica Zadra, od 1949. godine, bila u palači, ali taj sadržaj sada više neće imati. Hodnike krase atraktivne viseće svjetiljke. I ovdje dolazimo do zanimljivog arhitektonskog rješenja odvajanja prostora hodnika od prostora multimedijalne dvorane. Umjesto zida, postavljene su inox lamele u pravilnim razmacima, sa skrivenim zastorima u stropu, koji se po potrebi spuštaju i sasvim odvajaju prostor multimedijalne dvorane od komunikacije.

"Dvorana će služiti za male projekcije filmova, razgovore, predavanje, konferencije", kaže arhitektica Letilović.

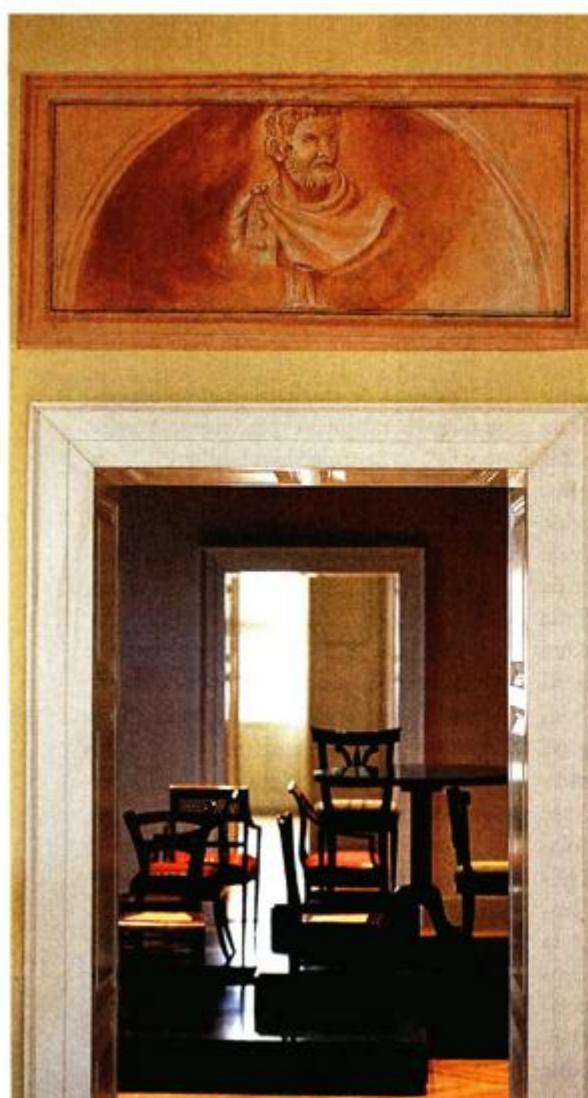
U drugom većem dijelu prvog kata smjestila se stalna izložba Šest salonskih priča Muzeja grada Zadra, bogata građa sa 2300 eksponata. Dvorane Muzeja na katu su djelo nastalo faksimilnom rekonstrukcijom, što znači da su sagradene i ukrašene prema originalu od početka. Vraćen im je povjesni izgled jer se znalo kako su točno izgledale.

"Kneževa palača obnovljena je samo jednim dijelom faksimilno. Faksimilno su obnavljani oni dijelovi za koje se precizno znao nekadašnji izgled. Cijela se zgrada pritom sadržajno i tehnološki prilagodava suvremenim potrebama", opisuje Iva Letilović.

Stalna izložba Muzeja grada Zadra postavljena je kao šest salonskih priča u

Uređen je atraktivni infodio kraj ulaza, izložbeni prostor, prostor za dječje radionice, atrij, koncertna dvorana, izložba "Šest salonskih priča" Muzeja grada Zadra te multimedija dvorana/čitaonica. U drugoj se fazi projekta planira obnova susjedne Providurove palače, koja bi trebala izgledati ovako (lijevo)

Oko projekta obnove Kneževe palače okupila se entuzijastična ekipa: kustos Hrvoje Perica, arhitektica Iva Letilović, zadarški pročelnik za fondove Evropske unije Šime Erlić i Dina Bušić iz zadarskog HNK (desno, slijeva nadesno)

stilskim dvorana, prema projektu arhitektice Zore Salopek Baletić i Ante Galac. U jednom od salona primjerice izloženi su portreti zadarske aristokratske obitelji Nassis, u drugom je bračni krevet iz rokoko razdoblja.

Umjetnički obrt čini postav povijesnih ambijenata. Ambijentalne dvorane obuhvaćaju razdoblje od 17. do 19. stoljeća. Postav Muzeja prati kronološki i tematski Zadar i njegovu okolicu od najranijih razdoblja do današnjih dana, s istaknutim ključnim godinama i razdobljima koja su obilježila život. Glavni kustos stalnog postava je Hrvoje Perica koji je bio inicijator projekta jer je predložio da se Kneževa palača i Providurova palača prenamijene u muzejske prostore.

Prva zahtjevna faza poratne obnove, staticka i gradevinska sanacija, počela je 1999. godine. Narodni muzej Zadar u suradnji s Gradom i muzeologom Tomislavom Solom napravio je programsku podlogu za Baštinski centar u kojem su trebali biti smješteni svi izložbeni prostori Narodnog muzeja, koncertna dvorana te izlagački prostor u prizemlju. Ideja je s vremenom napredovala do projekta Dvije palače.

"Kneževa palača je bila duša grada, mjesto broj jedan za kulturna okupljanja. Nekoć su ovdje bile knjižnica, glazbena škola, baletna škola", kaže Šime Erlić, pročelnik.

Grad Zadar, međutim, sam nije mogao obnoviti palaču i bez pomoći EU do velike obnove ne bi došlo još dugo. Provođenje projekta "Obnova i turistička valorizacija kulturno-povijesnog kompleksa Kneževe palače" finansiranog bespovratnim sredstvima iz strukturalnih fondova Europske unije počelo je 2014. godine. Investicija u Kneževu palaču iznosi 44 milijuna kuna, od toga je 36 milijuna iz fondova EU. No, provedba obnove nakon što je odobreno financiranje iz fondova, bila je turbulentna.

"Imali smo razdoblje od manje od dve godine, do kraja 2016. godine, da sve izvedemo. Nategnuta 22 mjeseca u koji-

ma smo morali proći obnovu pod strogim konzervatorskim uvjetima i kroz javnu nabavu s mogućim žalbama. U ugovoru je stajalo: ako ne uspijemo u tom razdoblju ostvariti ulaganje, moramo vratiti novac uz plaćanje penala, što je bio strašan teret na našim ledima jer bi Grad zbog toga bankrotirao", kaže Šime Erlić.

I onda im se kao za peh dogodilo da su nakon 12 mjeseci bili prisiljeni raskinuti ugovor s izvodačem radova jer je tvrtka otišla u stečaj. Pritom je rok u ugovoru s fondovima ostao nepromjenjiv.

"I opet nas je čekala javna nabava. Naš ured i kolege u javnoj nabavi, uz gradsko vijeće, sve smo pripremali u vrlo kratkim rokovima, no uspjeli smo i dobili smo tri ponude izvodača koji su se javili na ponovljeni natječaj unatoč kratkim rokovima izvedbe. Izabrana je ponuda zadarsko - splitsko - slovenske zajednice tvrtki Krekić avangard, Inero i VGP. Tad sam počeo opet spavati! Na njima je bila obveza da će sve izvesti u roku, u sljedećih preostalih šest mjeseci, a preuzeli su i odgovornost za eventualno kašnjenje. I uspjeli su, radilo se stalno, do ponoći i za vrijeme sezone, znalo je biti više od 100 ljudi u zgradici i tako do posljednjeg trenutka. Završili su glavne radove u rujnu lani i ostalo je nekoliko mjeseci za šminjanje prostora, završena je sva papirologija i ishodena uporabna dozvola", govori pročelnik Erlić.

Kneževa palača uredena je u kuću kulture, i nije klasičan muzej. U atriju palače sa stabiljkama bambusa zasad enim u pomicnim posudama, dogadat će se manje kinoprojekcije, jazz koncerti, prezentacije i u svakodnevnom životu će biti prostor za odmor i primanja. Pročelnik Erlić ponosno najavljuje skri mogući nastavak projekta. Naime, podnijeli su prijavu za sredstva za obnovu susjedne Providurove palače u kojoj bi se na velikom prostoru smjestili novi veliki ulaz u palaču, infopult, muzička čitaonica, muzejski dućan, stalni postav četiri muzeja, restoran, kafić te prateći sadržaj kao što je arhiv muzeja. Istočno od Kneževe palače i s njom srasla pro-

lazima, dvorištima i zidovima, smještena je Providurova palača.

Glavno pročelje te palače gleda na istok, prema Trgu pet bunara, a nastavlja se dalje Medulićevom ulicom. Jezgra Providurove palače nastala je 1607. godine kad je sagradena palača za providura konjice Casa del Provveditor della Cavalleria, upravitelja mletačkih posjeda na istočnoj obali Jadrana. Jezgra se sastoji od glavne zgrade povezane s Kneževom palačom.

"Za obnovu Providurove palače nužno je više od 10 milijuna eura, no i taj smo projekt sad prilagodili, te smo se prijavili na natječaj za sredstva s prvom fazom koja predviđa realizaciju pola projekta, znači za sredstva od oko 5 milijuna eura", kaže Šime Erlić.

No, vratimo se onom što je realizirano. Kroz čitavu se Kneževu palaču koja je iznimno funkcionalna može vidjeti niz zanimljivih dekorativnih rješenja, kao što su lampe oblaci koje privlače pozornost u ulaznom dijelu. Dizajn vizualnog identiteta i sustava signifikantne izradio je Superstudio. Arhitektu Ivu Letiloviću pitamo što je bilo najteže kod obnove palače.

"Muzejski sadržaji u današnje vrijeme zahtijevaju složene instalacijske sustave, bez kojih njihovo funkcioniranje ne bi bilo moguće, zakoni također, jer javne ustanove propisuju visoki standard sigurnosti te uvjetuju pristupačnost osobama slabе pokretljivosti u sve dijelove muzeja namijenjene posjetiteljima. Svi ti zahtjevi gotovo da su nespojivi s kategorijom spomenika kulture. Ovim projektom nastojali smo pomiriti te suprotnosti", kaže Iva Letilović.

Kneževa palača se kroz povijest prilagodavala različitim društvenim okolnostima i potrebama. Prvotno je bila namjenska. Monumentalni je gradevinski sklop, u kojem su kroz povijest bile smještene institucije gradske vlasti. Zbog iznimne kulturno povijesne vrijednosti palača je 1978. postala spomenik kulture.

nastavak na stranici 56

“OVO JE NAJVEĆA POJEDINAČNA INVESTICIJA U KULTURU U ZADRU OTKAKO SMO UŠLI U EU. OPET IMAMO KONCERTNU DVORANU”

Evidencijski broj / Article ID: 17203887

Vrsta novine / Frequency: Mjesečna

Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska

Rubrika / Section:

nastavak sa stranice 33

Kneževu palaču povjesni izvori bilježe još u 13. stoljeću, ali su u njezinim temeljima arheološki istraživački radovi otkrili dijelove zgrade iz rimskog i klasnoantičkog razdoblja.

Kneževa palača se prvi put spominje u dokumentu iz 1288. pod nazivom "općinska palača". Također, iz 1278. godine postoji spis o iznajmljivanju stana za kneza, a 1283. godine dovršava se gradnja stambene kuće za kneževe savjetnike. Drugi spomen palače i njezine velike dvorane potječe iz dokumenata iz 14. i 15. stoljeća, dokumenti govore o sjednicama u palači. U dokumentima iz 1352. godine prvi put se spominje da se vijeće zadarske komune sastalo u dvorani Kneževe palače (sala comitatis). Nakon 1358. vijeće se i dalje sastaje u toj dvorani, ali se Kneževa palača tada naziva Velika palača Zadra.

Godine 1366. Kneževa je palača ustupljena knezu Karlu Dračkom. Sljedeći spomen je iz dokumenta iz 1421. godine koji je sastavio kancelar Teodor de Prandino.

Tada se prvi put spominje smještaj i izgled palače. Opis je kako palača graniči s crkvom Sv. Stjepana, sa sjeverne strane s javnom ulicom, na istoku i zapadu s kućama zadarskih uglednika Begne, Zoilla de Ferra i drugih, a s južne strane sa samostanom sv. Platona. I da je palača građena u kamenu i pokrivena kupom kanalicom, a sadrži konobe, spremišta, ured i dvije konjušnice.

Glavna prostorija palače je bila velika dvorana koja se u to vrijeme nazivala Viđećicom jer je tu sasjedalo gradsko vijeće. Kao središnja dvorana palače dobivala je kroz stoljeća različite funkcije, pa je tako služila u 16. stoljeću kao sudska dvorana, u 18. stoljeću kao gradsko kazalište. U 19. stoljeću postaje dvorana za igru i zabavu, u 20. koncertna dvorana. Kako je mijenjala funkcije palača je dobivala i različite nazive, pa se kroz povijest zvala općinska, sudska, guvernerska, vladina, namjesnička palača i Dom kulture.

Početkom 19. stoljeća, 1804. godine, došlo je do jedne od obnova palače i to po nacrtima klasicističkog arhitekta Frane

Zavoreo. Zavoreo je dobio zadatku preuređiti Kneževu i Providurovu palaču u stan austrijskoga guvernera Dalmacije. Ova obnova potpuno je izmijenila izgled sjevernog pročelja, obnova je trajala od 1804. do 1807. godine i predstavlja prvi ostvareni klasicistički projekt u Zadru.

Nakon Drugog svjetskog rata, Kneževa palača je godinama oplemenjivala kulturni život grada Zadra kroz višestruke funkcije, a u njoj je bio smješten i Radio Zadar.

Prva izložba koja će se postaviti u novoj funkciji palače su atraktivni "Kabineti čuda Narodnog muzeja Zadar". Izložba je kombinacija sadržaja Narodnog muzeja koji ima nekoliko odjela koji će se smjestiti u susjedstvu unutar druge faze projekta Muzej 2 palače, zabavna papazjanija, koncipirana po uzoru na prve muzeje u kojima su se prikazivala razna zanimljiva "čuda" iz raznih područja. U namjeri da novootvorenom izložbenom prostoru Kneževe palače predstave gradu četiri odjela Narodnog muzeja, poigrali su se s vlastitim očekivanjem i očekivanjem posjetitelja te su izložili predmete prirodoslovja, etnologije, kulturne povijesti i likovne umjetnosti zajedno. Od likovnih se djela mogu vidjeti slike Murića, Špralje, Brkana i stare fotografije Zadra. Stoe jedni pored drugih razne preparirane ptice i životinje, skulpture, stari predmeti, ali i kamen s mjeseca, sijamski blizanci u formalinu i jedne tenisice. Ovdje je i vrlo stara pulena, drveni ukras s pramca broda iz doba Leptanske bitke, 1571. godine.

"Za razliku od današnjih muzejskih postava koji su rađeni na temelju znanstvenih spoznaja, kabinetni čuda nastaju na osnovi osjećaja za sklad, ljepotu i neobično, iz želje za posjedovanjem i predstavljanjem znanja i afiniteta, ponekad pokazivanjem bogatstva i moći. Tražili smo način kako predstaviti zajedno gradu četiri muzeja i sjetili smo se kako je sve počelo, koji su bili začeci muzeja, kabinetni čuda u doba renesanse koji su se mogli vidjeti u čitavoj Europi i koje su donirali plemići, bogati gradani", objašnjava Ljubica Srhoj Čerina, voditeljica Galerije umjetnina unutar Narodnog muzeja.

Prezentacija grade je u izloženom prostoru složena po bojama jer Narodni muzej ima fundus od čak 80.000 predmeta te je za izložbu izabran samo manji dio po tom kriteriju.